

כמה שאלות של זיהוי, דימוי, גיבוי, עיתוי וסיכוי

הפיתוי של "שינוי"

פרוטקציונרי מצומצם, את המדיניות המחייבת אותנו לשאת על גבנו תקציב-ביטחון מיפלצתי.

הוא מסיח את הדעת מכל אלה, ומעמיד פנים כאילו תיפטר אינו בעייה שהיא אם בעל מוצדק-בן ישחמש בה רק שישה ימים בשבוע, ואם מעלים-מס של מיליונים יערוך את חגיגת הבר-מיצווה של בנו בווילה המפוארת שלו בסביון, במקום בהילטון. במסיבה חברתית ראיתי כמה מראשי המימסד מגיבים בחיך דק על מיבצע זה. הוא לא הפריע להם. להיפך, הוא נראה להם כדבר טוב, דבר שיעזור להם להסיח את דעת הציבור ממעשיהם וממחדליהם. משהו תמים, נחמד ובלתי-מיזיק.

ואכן, אחרי שתנועת "שינוי" המציאה את הפיתרון של ויתור על יוסי-נסיעה כעל תרופה להתמוטטות הכלכלה, הודרוה ועדת-השרים של משה קול להחליט על השבתת הרכב הפרטי בכל שבת שנייה.

זהו פיתרון אידיאלי לבעייה המורה, חוקן לחוד-היטרטן גופם.

אבל תנועת "שינוי" יצרה את הרקע הפסיכולוגי לכך, כשיזמה מיבצע זה. הכל תלוי בטיב הריפוי.

יש כאן התחמקות מן העיקר. כימעט שהייתי אומר: עריקה מן שדה-הקרב האמיתי.

רחל, בתך הקטנה

א הייתי עומד על כך, לולא נוכחתי לדעת, כי פיתוי זה קורץ לתנועת "שינוי" לכל אורך דרכה, ועלול להפוך לסימן-היכר שלה.

הזכרתי את מצע התנועה, הדומה לכך-למצע שנתקבל בשעתו בוועידתה של תנועת העולם הזה-כוח חדש, בענייני פנים וחוף כאחד. נדמה לי, שאין בו כימעט אף סעיף אחד שלא הופיע בשעתו במצע שלנו.

דווקא בגלל דימוין מרחיק-לכת זה, יש משמעות מיוחדת להבדלים, כימעט כל ההבדלים הם בעלי מהות אחת: המצע של "שינוי" נעצר כשהוא נתקד בבעייה קשה, המחייבת פיתרון בלתי-פופולארי.

נדמה כי כל 36 העמודים של הצעת-המצע כתובים, איכשהו, תוך פזילה לעבר הבוחר, כשבלב המנסח מנקרת השאלה: "האם זה פופולרי? או אולי זה ירגיז מישהו?" למשל: הפרק על הדת, הוא מלא כוונות טובות. צריכים להילחם בכפייה דתית, וגם בכפייה אנטי-דתית. דרושה סובלנות הדדית. המחוקק הישראלי צריך לקבל השראה מן המישפט העברי (הדתי).

אבל יש בפרק הזה חור הזועק לשמיים (תרתי משמע). חסרות בו ארבע המילים שהן אבן-הכוחן לכל השקפה ליברלית אמיתית: הפרדת הדת מן המדינה.

זה לא פופולרי. זה עלול לעלות בקולותיהם של בוחרים דתיים. אבל בלי זה, כל הפרק אינו שונה מן המליצות השגורות בפי ראשי המימסד הקיים. נדמה לי שאפילו יצחק רפאל יכול לחתום עליו.

הוא הדין בפרק "חוק וביטחון". מדובר בו הרבה על שלום יציב, גבולות מוסכמים

רטיה-עמודה הנלהב של הטלוויזיה הישראלית לתנועת "שינוי" עורר בלבי רגשות עזים של נוסטלגיה.

הדימוין היה מדהים. למראית-עין ולמישמעי-אוזן, תנועת "שינוי" היא מהדורה שנייה של אותו ניסיון פוליטי, שהכניס לכנסת בפעם הראשונה תנועת-רפורמה של אזרחים דורשי-שינוי.

הכל דומה: הסיגנון, הסיסמות, חיתוך-הדיבור, אפילו האנשים. אזרחים שאיכפת להם, המתגייסים לעבודה פוליטית, המקריבים מומנם ומכספם. רובם המכריע מבני האינטליגנציה הוותיקה, בוגרי תיכון ואוניברסיטות.

תנועה פוליטית שאין לה מנגנון ופונקציונרים בשכר, שכל מוסדותיה מורכבים מאזרחים מתנדבים שנבחרו באסיפות כלליות.

מי שהקשיב לנאומים ולהצהרות ששודרו בטלוויזיה, לא ימצא בהם אף תביעה אחת שלא הועלתה בשעתו גם עליידינו. הקץ לשילטון ועדות-המינויים. דמוקראטיה פנימית במיפלגות. שיטה פוליטית חדשה, שתבטיח את שיחזור האזרח מכבלי המנגנונים.

לתנועת "שינוי" יש טיוטה מפורטת של מצע. אין בו אף מילה

מאת אורי אבנרי

אחת — פשוטי-כמשמען — שלא הופיעה גם במצע תנועת העולם הזה—כוח חדש מלפני שמונה שנים.

הטיפוסים שהופיעו בסרט-הטלוויזיה דומים להפליא לאנשים שקיבלו על עצמם את יוזמת העולם הזה בשעתו. לפעמים אין זה דימוין בלבד — היכרתי בסרט כמה וכמה אנשים, שאכן עזרו לנו בימים ההם. אמנם, הציבור שלנו היה מגוון יותר, בלטי בו צעירים רבים יותר, והוא גם היה גדול יותר. (בחודש הראשון של פעולתה נרשמו כארבעת אלפים איש ברשימת העולם הזה—כוח חדש, מיספר שתנועת "שינוי" עדיין רחוקה ממנו, אחרי קרוב לשנה).

הדימוין בולט לעין, אותו חומר, אותה רוח.

קפיצת אמנון

מ שום כך, אני עוקב אחרי ניסיון חדש זה באהדה רבה. אני מכיר את כל תיקי וותיה של תנועה כזאת, את כל בעיותיה, את כל הפיתויים האורבים לה.

כל ניסיון חדש כזה הוא חיובי ביסודו. כאשר אדם אמיד וכישרוני, כעל מעמד אקדמי מכוסם, מחליט לעבור לזירה הפוליטית — הרי זה טוב. כאשר אזרחים מחליטים לצאת משיגרת יומם כדי לנסות לעצור את הידרדרות המדינה — יש לברכם על כך.

אני עוקב מזה זמן רב אחר מאמרו של אמנון רובינשטיין, ואני מסכים עם רובם. אמנם, מדייפס לקה בסטימון מוזרות מן הקו שלו עצמו. אחרי מליחמת ששת-הימים הצטרף בהתלהבות לפולחן דין ודגל בסיפוחיות. אחרי פעולות-סירור שונות, תבע את הנהגת עונש-המוות. ביום-הכיפורים הכריז בחו"ל: "אין עוד יונים בישראל!" ולאחר-נה, בפרשת ישראל שחק, תבע לשלול את האזרחות מאדם שנענה להזמנת גופים פרו-פלסטיניים בחו"ל ומתח שם ביקורת על מדיניות הממשלה, ולגרשו מן האוניברסיטה.

אולם באופן כללי נקט רובינשטיין קו ליברלי מתקדם, התואם את דעותי. בשנות כהונתי בכנסת, התייעצתי עימו כמה פעמים בבעיות של מישפט קונסטיטוציוני. בכל פעם ניסיתי להמריץ אותו לעבור לזירה הפוליטית, מתוך תיקווה שנימצא במחנה אחד. בהתייעצויות אלה, שבהן נכחו אמנון רובינשטיין ואמנון זיכרונג, עלה לא פעם בעדתי, ששני האמנונים יכלו להוות צוות מישפטי מצויין לתנועה פוליטית גדולה.

כך, כשנודע לי שרובינשטיין החליט סוף-סוף לעלות על דרך פוליטית פעילה, שמחתי, מהרגם שהלכו עימו כמה-יכמה אנשים טובים.

דווקא מושום כך, מפני שהעניין חיובי ביסודו, אני מרשה לעצמי כמה ספיקות.

נדמה לי שחובה היא להשיעם — כדי למנוע את ביבוז הפוטנציאל הטוב הזה.

צדקנות ראוותנית?

נ תחיל כמיבצע הציבורי ששימש, כביכול, עילה לאותו סרטי-פירסומת טלוויזיוני: המיבצע "אחרי".

תנועת "שינוי" תבעה מן האזרחים להצהיר על נכונותם לויתורים ברמת-היחיה, וקראה לראש-הממשלה להראות דוגמה אישית על-ידי נסיעה באוטובוס יום אחד בשבוע. (דרישה נוספת מראש-הממשלה, להכניס לקופת-המדינה את שכר הרצאותיו בארצות-הברית, נמחקה ממודעות-המיבצע ברגע האחרון).

מיבצע זה כולו אינו מוצא חן בעיני.

נודע ממנו ריח דמגוגי-ולגארי שאינו לטעמי. מין טעם-לוואי זעיר-בורגני בלתי נעים, כמו שאמר העיתונאי יואל מרקוס: אתמול ניקרו את עין השכן בצריכה ראוות-נית, היום מנקרים את עיני השכן בצדקנות ראוותנית.

אבל לא זה העיקר. יכול מישהו לטעון שמתור להשתמש גם בדמגוגיה וולגארית, למען מטרה טובה.

השאלה האמיתית היא: האם המטרה היא אכן טובה?

איני רוצה שיצחק רבין ייסע באוטובוס. איני רוצה שיכבה את זמנו בנסיעות, בהפגנות-סרק, ובנאומים בפני אנודת חובבי הכיצים השוקות.

אני רוצה שראש-הממשלה יישב על ישבנו (במחילה מכבודו) ויעסוק 16 שעות ביממה בפיתרון בעיות המדינה.

איני רוצה שיפגין פעם בשבוע פולידאריות עם בני שכונת-העוני.

אני רוצה שיקריש כלו זמנו לחיסול שכונת-העוני.

וזהו צרת המיבצע כולו. אין הוא חוקף את הבעיות האמיתיות — את העלמות המיליאריים של מסה-הכנסה, את המשטר המרעים את ההון הלאומי לכיסני של מעמד

שולמית אלזני בשבוע שהגישה את רשימתה לנכנסת